

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 10. marca (ranoživna) 1852.

List 20.

Življenje.

(Sonet.)

Stojé pri morji gledal sim valove,
Ki težko ladjo kakor list so gnali
Pred sabo, in jo semtertje metali
Kot méce kmet omlačene snopeve;

Sim vidil, kak spodjedene bregove
Spod nog so spotama mi požirali,
Da bi mornarjem trudnim izkopali
Tik brega zaželjeniga grobove.

In nekaj mi je djalo: Čas življenja
Je pot čez morje ljuto, valovito,
Ki utopljenih ni in ne bo sito.

Po njem ne hodi nihče brez terpljenja,
Ker vsim, ki išejo zavetja sreče
Na njem, sovražna sapa proti vleče. —č.

Skušnje

z razrezanjem semenskiga krompirja.

Sledeče se je v letu 1850 pa že tudi poprej na vertu Štajarske kmetijske družbe v Gradcu skusilo:

23. aprila (mal. travna) se je v verstah po 2 čevlja saksebi sadilo:

60 celih krompirjev, ki so vagali 8 funtov in so imeli 541 očés	
60 polovičarjev *)	» » 4 » » » 236 »
60 četertinarjev **)	» » 2 » » » 145 »
60 očés brez mesa	» » 7 lotov,
454 » z mesam	» » 8 funtov.

Kaliti je začel ta na mnogoverstno vižo sajeni krompir 24 majnika; cvetel je konec rožnika in o začetku maliga serpana; kopali smo ga 8. oktobra in pridelali takole:

Od 60 celih krompirjev se je pridelalo 454 zdravih, 50 bolnih, vsih skupej 504; zdravi so vagali 52 funtov in 8 lotov, bolni 4 funte 29 lotov, vsi skupej 57 funtov in 5 lotov. — Od 60 polovičarjev se je pridelalo 366 zdravih, 30 bolnih krompirjev, vsiga skupej 395; zdravi so vagali 42 funtov, bolni 4 funte 10 lotov, skupej 46 funtov in 10 lotov. — Od 60 koscev na 4 kose razrezaniga krompirja, se je pridelalo 336 zdravih, 28 bolnih, v vsim skupej 364 krompirjev, — zdravi so vagali 43 funtov, bolni 3 funte, skupej 46 funtov. — Od 60 golih očés se je pridelalo 176 zdravih, 2 bolnih, skupej 178 krompirjev; — zdravi so vagali 18 funtov 12 lotov. — Od 454 očés z mesam se je pridelalo 465 zdravih, 187 bolnih, skupej 652 krompirjev; zdravi so vagali 39 funtov in 24 lotov, bolni 5 funtov 15 lotov, skupej 45 funtov in 7 lotov.

Te skušnje učé:

*) Na dvoje, **) na 4 kose razrezaniga.

1. Nar več se krompirja pridelala, ako se za sème odločeni celi krompir v kose z enim očesam razdeli in tem kosovam tisti prostor odloči, kteriga bi bil krompir imel, če bi bil cel sajen bil. Pridelk od 60 celih krompirjev znese na prostoru od 120 štirjaških čevljev 57 funtov; ako pa tistih 60 krompirjev razdeliš na očesa z mesam, in te kosce položiš na ravno tisti prostor, ki bi ga bil enimu celimu krompirju določil, boš pridelal 58 funtov.

2. Gostejši ko krompir sadiš, in močnejši ko krompirjeveč raste, bolj je krompir gnjilini podveržen. Tam, kjer se je 454 očés od 60 krompirjev na enaki prostor sadilo, jih je zbolelo od 100 krompirjev čez 28, — kjer se je pa celi krompir sadil, jih je od 100 zbolelo komaj 10.

Gledé na skušnje, pri kterih so bile verste po 2 čevlja in pol in po 3 čevlje saksebi, se je za gotovo pokazalo: da na enaki zemlji in pri enakim obdelovanji tisti krompir vselej huji gnjije, ki je bolj gosto sajen.

3. Pridelk na 1 oralu (johu) zemlje je bil pa tale:

Od celiga krompirja	se je pridelalo	299 centov,
» na dvoje razrezaniga	» »	242 »
» na 4 kose razdeljeniga	» »	240 »
» samih očés brez mesa	» »	296 »
» očés z mesam in s prav gostim sajenjem		305 »

Za sème na 1 oral se ga je pa potrebovalo:

celiga krompirja	38 cent.,	tedaj ostane čistiga pridelka	261 cent.
na dvoje zrezaniga	19 »	» »	223 »
na četert	10 »	» »	230 »
golih očés brez mesa	1 »	» »	95 »
očés z mesam	38 »	» »	267 »

Skušnje skozi 10 let skerbno in natanjko napravljane so sledečo nepremakljivo resnico učile: nar večji in nar popolniši pridelk da krompir, če se cel sadi.

4. Majhnim kmetijam, kajžarjem in takim družinam, ki si želijo na svojim majhnim zemljišu nar večiga pridelka, se zamore kot pomoč o sili svetovati, naj ga v kose razrežejo, po tem pa gostejši sadé. (Wochenblatt d. steierm. L.W.G.)

Nekaj od mertvašnic.

(Konec.)

Kar sim pred 27 leti pervikrat v Monakovim vidil, sim vidil pozneje tudi v mnogih drugih mestih, le s tem razločkam, da so mertvašnice večji ali manjši bile po potrebi in velikosti kraja. Naprave in postave o tem so si povsod enake; povsod so mertvašnice tako prostorne, da med vsako mertvaško trugo pride nekaj posod z rastlinami ali cvetlicami, kar tudi stori, da se hlapenje mrtvih trupel tako močno ne čuti. Mertvašnica ima okna